

**EDUCATIONAL DIMENSION OF *GEORGE ENESCU'S* CREATION –
EUROPEAN INTERFERENCE
DIMENSIUNEA EDUCAȚIONALĂ A CREAȚIEI LUI *GEORGE ENESCU* –
INTERFERENȚE EUROPENE**

*Margarita Tetelea, PHD, Associate Professor,
Alecu Russo Balti State University, Republic of Moldova*

Abstract. *In the many musical researches on the encyclopedic creation of the Enescu genius, a very important aspect – the educational impact of George Enescu's creation – is uncovered. This investigation completes this goal by describing the concert and pedagogical work conducted by George Enescu in Balti in the interwar period. Just over 80 years ago, in Balti, in 1994, the phenomenon was capitalized and the name of George Enescu was captured by giving his name to the children's music school. From this moment on, a whole array of cultural and artistic and educational activities begins, the culmination of which consists of three editions of the "George Enescu" Contest, where both students - performers from the pre-university artistic schools, as well as notorious personalities in the interpretative and pedagogical-artistic field of Moldova and Romania.*

Key words: *George Enescu, Festival – Contest, cultural and artistic activities, music school, Philharmonic for children.*

Complexitatea personalității lui George Enescu, vasta activitate a marelui maestru al muzicii românești, rolul deosebit pe care l-a avut în dezvoltarea culturală și muzicală a vremii și care se răsfrânge atât de cuprinzător în însăși viața noastră muzicală de azi, sunt de natură să determine față de personalitatea, creația și activitatea lui Enescu o deosebită exigență și în părțile Basarabene, mai ales ale Bălțului, unde marele maestru a poposit de nenumărate ori în perioada anilor interbelici 1918-1937.

Astăzi dispunem de un vast material factologic, ce ne dezvăluie activitatea pedagogică și de propagare a artei muzicale în masele largi de către geniul Enescu. Există un șir de documente și mărturii selectate în arhivele Bălțului și a Chișinăului, care ne mărturisesc elocvent despre faptul că George Enescu nu s-a temut să plece în turnee destul de complicate în condiții materiale neavantajoase. Sunt virtuți care întregesc portretul muzicianului, luminând unicitatea geniului enescian. Deși tot mai mulți cercetători contemporani recunosc în creatorul român un spirit de sinteză universală, totuși George Enescu se înscrie – în primul rând – cu personalitatea de sinteză primordială a culturii muzicale românești. Așa cum spunea scriitorul Gala Galaction, pe bună dreptate Enescu reprezintă pentru noi o „avuție națională”, ce exprimă activitatea artistică și iluministă enesciană pentru arta autohtonă (Cozma, 1981). Cum privim astăzi moștenirea artistică și iluministă a geniului muzician din perspectivă istorică?

Dacă pe vremurile interbelice bălțenii aveau nevoie de concerte de muzică valorică spre a contribui la educația estetică a marelui public, și dacă în scena bălțeană acești artiști apăreau rar, atunci astăzi în întreaga noastră cultură modernă este nevoie de o reînviere totală a acelor tradiții care s-au zămislit în epoca interbelică sub „bagheta” marelui geniu.

După marile metamorfoze ce s-au produs la începutul anilor '90 a sec. XX (revoluția română, căderea Imperiului sovietic comunist) marile spirite basarabene tot mai mult își îndreptau cugetul și privirea spre adevăratele valori naționale. În acest context, în anul 1995 din inițiativa directorului școlii de muzică pentru copii din Bălți, dl. dr. Valeriu Tetelea, și prin hotărârea primăriei municipiului Bălți, școlii i-a fost conferit numele lui George Enescu. Inspirația pentru numele geniului i-a venit dlui Tetelea în urma studiilor doctorale la Iași, sub îndrumarea marelui Maestru Ioan Pavalache, dirijor de cor, personalitate marcantă a culturii corale românești din a doua jumătate a sec. XX. Maestrul Pavalache a fost invitat ca oaspete de onoare în anul 1997 la inaugurarea numelui școlii – GEORGE ENESCU.

Tot în acea perioadă, în arhivele bălțene au fost identificate date factologice despre activitatea iluministă și artistică a geniului la Bălți.

Pentru prima dată George Enescu vine la Chișinău cu concertele sale faimoase, fapt ce a produs o impresie adâncă asupra maestrului, ceea ce l-a făcut să declare că „publicul basarabean a știut să aprecieze adevărata valoare a concertelor simfonice. Lumea de acolo este, în mare parte, cultă. Concertele noastre au făcut deci un mare contrast și au fost suficient de bine apreciate. Foarte multe părți au fost bisate și repetate” (Dănilă, 2006).

Totodată Enescu pledează pentru necesitatea înființării la Chișinău a unui Conservator și a orchestrei simfonice. Maestrul afirmă, că: „Basarabia este pentru noi un juvaier în toate privințele și datoria noastră este să ajutăm prin toate mijloacele trezirea poporului la viața culturală și artistică, căutând simpatia fraților noștri moldoveni și făcându-le tot binele de care au fost privați atâta vreme” (Dănilă, 2006). „Așa de mult am îndrăgit această țară – avea să mărturisească maestrul aceluiași ziar (29 martie) – încât o să vin în curând iarăși pentru a da concerte la Bălți, la Soroca și oriunde m-ar chema cineva. Aș fi fericit dacă aș putea ajuta din venitul concertelor orice fel de binefacere”. (Dănilă, 2006).

Celebrul muzician al epocii George Enescu poposește la Bălți pe 12 aprilie 1918, concertând în sala culturală „Modern”. Din presa bălțeană din acele timpuri aflăm că întreg beneficiu a fost depus de domnia sa pentru scopuri culturale, astfel luând ființă la Bălți *Casa de citire și Societatea culturală „George Enescu”*.

În așa mod, la Bălți la 15 august 1918, este înființată *Societatea Culturală și George Enescu*, care a fost votată prin statut și alegerea unui comitet de conducere la acele 20000 lei, lăsați de Enescu în urma concertului său din aprilie. Societatea *George Enescu* de la Bălți își propunea o activitate pe măsura unui minister.

A doua oară George Enescu a venit la Bălți la 25 mai 1923. Acompaniat de talentatul pianist Nicolae Caravia, prezintă un excepțional concert în teatrul *Unirea*. În ziua recitalului marele maestru vizitase Biblioteca Societății ce-i purta numele, unde a lăsat mai multe volume de cărți. Președintele Societății dl. dr. Buzenschi i-a mulțumit călduros în numele orașenilor. Găzduit și de dl. St. Sadovici, președintele comisiei interimare a orașului, la ora nouă seara, într-o sală devenită mult prea neîncăpătoare, celebrul artist a fascinat publicul bălțean.

Tot în această perioadă G. Enescu face cunoștință cu clasa de vioară a școlii de muzică din Bălți, unde în cartea pentru oaspeți scrie: „Sincerele mele felicitări Domnului profesor de violină Beno Echerling pentru excepționala sa metodă, justețea și ținuta elevilor săi demnă de laudă” (Dănilă, 2006).

Arhivele cercetate ne mai dezvăluie faptul, că George Enescu mai concertează la Bălți în 1927 (13-14 martie), 1932 (24 mai) și 1937, când la 24 noiembrie la gara Pămînteni, celebrul compozitor și interpret a fost întâmpinat cu ovații de intelectualitatea românească în frunte cu Mihail Cucer, primarul municipiului, care a depus toată stăruința să-l primească pe înaltul oaspete cum nu se poate mai bine.

Într-un concert la Teatrul *Scala*, maestrul a fost omagiat la Cercul militar de către Societatea *Enescu*, unde au rostit calde și emoționale cuvântări generalul Bengliu, comandant de divizie, prefectul județului Em Catelly, directorul liceului „Ion Creangă” și prim-vicepreședinte al Societății M. Văluță, decanul biroului de avocați Ioan Pascu și alții. După cum mai menționa presa bălțeană, s-au evocat primii ani după unirea din 1918, când maestrul Enescu, sol genial al simțirii românești, realiza cucerirea sufletească a Basarabiei.

Aceste cronici istorice, legate de viața cultural-artistică și educațională a Bălțului, i-a făcut pe membrii colectivului pedagogic al școlii de muzică *George Enescu* din Bălți și mai mult să-i perpetueze și să-i eternizeze numele marelui geniu. Începând cu anul 2006, la celebrarea celei de-a 125-a aniversari de la ziua de naștere a lui George Enescu, la Școala de Muzică din Bălți a fost inaugurată și desfășurată prima ediție a Festivalului-concurs Național al tinerilor interpreți *George Enescu* în colaborare cu Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din Moldova.

Festivalul-concurs „George Enescu” a devenit o tradiție, care se desfășoară o dată la 5 ani și este prilejuită către aniversarea genialului compozitor. La a II-a Ediție din anul 2011, acest mare eveniment a fost sponsorizat de către violonista cu renume din Germania Tanya Becker care a concertat în anul 2010 la Bălți. Obiectivul major al acestui Festival-concurs (3 ediții) a fost selectarea și valorificarea tinerilor interpreți violoniști și pianiști din învățământul artistic din Nordul Moldovei și a cuprins competiții interpretative între elevii violoniști și pianiști ai școlilor de muzică/arte din nordul RM.

Toate aceste concursuri au fost evaluate și jurizate de specialiști de înaltă anvergură din domeniul muzical-artistic din R. Moldova și România.

Tot în contextul valorificării artei interpretative profesioniste, la Bălți la Universitatea *Alecu Russo*, Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte, Catedra de arte și educație artistică a fost oficializată activitatea Filarmonicii pentru copii în numele lui *George Enescu* (*Extras din procesul-verbal nr. 16 al ședinței Senatului Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți din 25 iunie 2014*).

Filarmonica pentru copii *George Enescu* s-a înființat în anul 1999, moment de răscruce în istoria Republicii Moldova, când numai s-a început redobândirea independenței statale, când în fiecare domeniu de activitate umană cultura a devenit un imperativ, când s-au distrus

organizațiile ideologice vechi, dar în locul lor nu s-a creat nimic. Acest gol cu ușurință a început să fie acoperit de numeroasele discoteci cu repertoriu lipsit de valori și video-salonuri.

Cel mai înalt obiectiv al Filarmonicii pentru copii *George Enescu* a devenit nu arta în sine, nu educația/culturalizarea tânărului ca ceva aparte, ci stabilirea relației/raportului OM-ARTĂ în cadrul unei diversități de acțiuni cultural-artistice. Elevii din învățământul preuniversitar din Bălți, dar și studenții tuturor facultăților USARB dețin un potențial artistic creativ foarte înalt, cu extindere în toate domeniile artelor. Filarmonica pentru copii *George Enescu* a devenit o deschidere, o posibilitate de realizare a acestui potențial. Parteneriatul în activitatea Filarmonicii pentru copii *George Enescu* constituie a doua dimensiune, deoarece a devenit posibil de extins activitatea dincolo de universitate și municipiu - prin participarea și concursul elevilor din învățământul artistic din localitățile de Nord a RM.

Primul concert în cadrul Filarmonicii pentru copii *George Enescu* a fost organizat în anul 1999 de către cadrele didactice a Facultății de Muzică și Pedagogie muzicală, USARB în colaborare cu școlile din învățământul artistic din mun. Bălți cu genericul „Colindăm, colindăm...”. Atât artiștii acestui spectacol muzical, cât și spectatorii lui toți erau elevii din instituțiile preuniversitare din Bălți. Aceste spectacole/concerte tematice, tradițional, se desfășurau lunar (septembrie-iunie) și cu timpul s-au extins în plan artistic cu participarea artiștilor-interpreți de muzică clasică și populară, atât din țara noastră și de peste hotarele ei.

Astăzi *Filarmonica* are în palmares peste 300 de concerte susținute de către elevii talentați din școlile de muzică/arte din Bălți, Orchestra simfonică „Jakobsplatz” a Filarmonicii din Munchen (Germania), societatea „Remember Enescu”, București (România), Casa Poloneză (București), Filarmonica „Serghei Lunchevici” din Chișinău, Sala cu Orgă din Chișinău, Filarmonica din Iași, România, Conservatorul de Stat din Kiev (Ukraina), Conservatorul „P. Ceaikovskii” din Moscova (Russia), Universitatea de Stat „George Enescu” din Iași (România), liceele de muzică/artă din Chișinău, Academia de Muzică, Teatru și Arte plastice din Chișinău.

În cadrul Filarmonicii pentru copii *George Enescu*, la Universitatea de Stat „Alecu Russo”, Sala Polivalentă, Sala de concerte a blocului II, în fiecare an, în zilele Festivalului internațional „Mărțișor” se desfășoară diverse concerte de muzică academică de înaltă calitate în care evoluează interpreți din țară și de peste hotarele ei, spectatori ale căroră sunt studenții Universității și elevii din învățământul preuniversitar din Bălți. Unul din obiectivele acestui festival în Filarmonica din Bălți este valorificarea creației lui George Enescu.

Pe lângă Filarmonica de copii există și comitetul metodic care organizează în fiecare semestru master-class-uri, prin selectarea a celor mai performanți pedagogi-muzicieni din instituțiile de învățământ artistic din Moldova, România, Italia, Rusia, Franța. Prin activitatea sa la USARB *Filarmonica pentru copii*, în acești 18 ani, a devenit un centru metodic-științific și de creație recunoscut la nivel național și internațional.

Planul strategic de dezvoltare al *Filarmonicii pentru Copii* din cadrul USARB reprezintă un imperativ al procesului de reformă a învățământului superior, care asigură mecanismul de planificare și realizare a procesului de modernizare a vieții prin intermediul și pentru cultură. Strategia oferă baza pentru organizarea activității de culturalizare a tineretului studios din cadrul universității și în mediul comunitar din Zona de Nord a RM.

Pentru elaborarea strategiei, a fost realizată o amplă analiză a condițiilor și ofertelor cultural-artistice din mediul universitar, punctele forte, punctele slabe, oportunități și riscuri, în contextul social și economic local/național, dar și prin prisma globalizării și integrării în Uniunea Europeană. Au fost consultate cadrele didactice reprezentative din USARB și în vederea complementarității, sinergiei în conformitate cu actele de reglementare instituționale și naționale reglatorii la nivel instituțional și național din domeniul educației și politicilor culturii, în mod deosebit din domeniul învățământului superior.

Filarmonica pentru Copii George Enescu se propune a fi o substructură complementară a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, care s-a instituit din necesitatea de a desfășura un program complementar a culturii generale a societății. *Filarmonica pentru copii*, timp de 15 ani, și în continuare, lunar va propune un ciclu de activități și acțiuni orientate spre educația, culturalizarea, spiritualizarea elevilor și a viitorilor profesori, intelectuali, ce se vor încadra în viața societății moderne sub diversele ei aspecte, în special cel educațional-cultural.

Acțiunile *Filarmonicii pentru Copii* oferă o șansă mărită absolventului de facultate, indiferent de profil, care în confruntare cu viața și cultura europeană va face față onorabil cerințelor, grație gradului de dezvoltare a culturii personale și a culturii comunității pe care o reprezintă. Mai multe universități din Germania, Franța, SUA, Anglia practică această activitate de a ridica nivelul culturii generale indiferent de tipul facultății, prin acțiuni specifice în afara programelor de învățământ. Conceptul *Filarmonicii pentru Copii George Enescu*, ca subdiviziune universitară, asigură o receptivitate deosebită pentru cultura națională/universală, dar și pentru fenomenul cultural-artistic nou, autentic. Prin participare la acțiunile *Filarmonicii pentru Copii* câștigă nu numai absolvenții, ci și întreaga comunitate. *Filarmonica pentru Copii* universitară oferă posibilități de cultivare și șanse egale de afirmare în domeniul cultural-artistic pentru studenții tuturor facultăților și elevilor din învățământul preuniversitar din zona de Nord

Motto: „Omul nu se naște, ci devine cult” (Alexandru Tănase)

Misiunea: valorile culturii naționale și universale – valoare a Eu-lui pentru fiecare elev, student și absolvent al USARB „Alec Russo”.

Viziunea: *Filarmonica pentru Copii George Enescu* (USARB) – factor influent în schimbarea calității vieții culturale din Zona de Nord a Republicii Moldova.

Filarmonica pentru Copii George Enescu (USARB) acționează având în vedere următoarele **direcții strategice și obiective:**

I. Dezvoltarea culturii organizaționale, prin:

- promovarea și implementarea conceptului de *Planificare strategică pentru organizațiile din sectorul cultural* în toate actele de reglementare a activității *Filarmonica pentru Copii*.
- monitorizarea activității *Filarmonica pentru Copii* prin intermediul paginii WEB pe SITE-ul universității;
- înregistrarea juridică a organizației;
- autoevaluare și evaluare a activității personalului;
- crearea unei arhive de materiale cultural-artistice acumulate în cadrul acțiunilor *Filarmonicii pentru copii*.

II. Organizarea vieții culturale și artistice în spațiul universitar, prin:

- Dobândirea pentru Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, precum și pentru absolvenții acesteia pe lângă statutul de centru de pregătire didactică, profesională și de cercetare științifică și atribute de principal centru de educație, civilizație și cultură al comunității socio-economice din zona de Nord a RM;
- conceptualizarea și implementarea programelor opționale de cultură generală pentru studenți și aprobarea unei agende culturale cu statut de tradiție pentru USARB;
- transmiterea generațiilor următoare a moștenirii artistice și culturale, a tradițiilor și specificului autohton a acestor domenii;
- promovarea noutății și experimentului ca mijloc de dezvoltare al artelor, ca generator de fenomene artistice și culturale în mediul universitar și întreaga comunitate;
- creșterea resurselor umane implicate în formarea/autoformarea culturii generale în mediul studentesc;
- ofertarea și susținerea programelor de cultură și educație în toate domeniile cultural-artistice în mediul studentesc universitar și liceal comunitar din Zona de Nord a RM

prin intermediul mișcării de voluntariat cultural, pe criterii de oportunitate, creativitate, eficiență și performanță.

Tot *Filarmonicii pentru copii George Enescu* i-ar reveni obligațiile susținerii și desfășurării festivalurilor, concursurilor și simpoziunilor de muzicologie și pedagogie muzicală.

După trei Festivaluri-concursuri Naționale *George Enescu*, funcționarea *Filarmonicii pentru copii George Enescu*, în cadrul cărora se valorifică potențialul posibil de pe ambele maluri ale Prutului între promovarea tinerilor interpreți, pianiști și violoniști din școlile de muzică/arte din RM prin recunoașterea și impunerea definitivă a celui mai mare muzician român, intelectualitatea artistică din Bălți nu se oprește la valorificarea și imortalizarea marelui nume. În primăvara anului 2017 în incinta Școlii de Muzică pentru Copii *George Enescu* a fost deschis și inaugurat Muzeul, care a valorificat multitudinea de materiale factologice a imortalizării numelui Geniului muzicii românești.

Iată de ce socotim că paralel cu vechile eforturi: Școala, Festivaluri, Muzeu-merită să investigăm forme noi de stimulare a interesului general față de Geniul muzicii românești: una dintre cele mai eficiente și imperios necesare fiind fondarea *Filarmonicii pentru copii George Enescu*.

George Enescu rămâne „zeu Ianus” al întregii culturi muzicale românești, care a privit cu un ochi de o rară perspicacitate în cele mai îndepărtate și ascunse unghere ale străvechii comori naționale, iar cu celălalt ochi a străfulgerat viitorul școlii muzicale autohtone, sugerând generațiilor ce-l vor urma calea spre universalitate.

Bibliografie:

1. DĂNILĂ, A., 2006. *Enescu la Bălți. Revista Artă și educație artistică*. Bălți: Tipar USARB.
2. FONI, F., MISSIR, N., 1964. *George Enescu*, București: Editura Muzicală.
3. COZMA V., 1981. *Enescu azi*. Timișoara: Editura Facla.
4. MANOLACHE L., 1988. *George Enescu, interviuri din presa românească*, vol. I. București: Editura Muzicală.
5. RĂDULESCU S., 1981. *Centenarul George Enescu*. București: Editura Muzicală.